

INFO LGOG KRING HORST ,
vierde jaargang, nummer 10, 12 september 1994.
Een uitgave van Limburgs Geschied- en Oudheidkundig
Genootschap Kring Horst. INFO LGOG KRING HORST verschijnt
tweemaal per jaar: in maart en september.
Uiterste inzenddata kopij:
15 februari en 15 augustus; redactieadres:
Venloseweg 48, 5961 JD Horst, telefoon 04709-81431.

INHOUD

Van de redactie	3
Programma 1994 – 1995	4
Programma excursie op zaterdag 24 september	6
Informatie over Buren, De Waal en Uden	8
Lezingen	10
J.M.W.C. Schatorjé, In memoriam Dr P.A.M. Geurts ofm (1914-1994)	15
Kleine excursie naar Xanten op 6 november	21
Loe Derix, Oud Horst in lied en beeld	22
Heemkundeverenigingen	24
Heemkundevereniging Helden	25
Musea	
Streekmuseum Stichting Oudheidkamer	29
Schatkamer Sint Lambertuskerk	30
Streekboerderijmuseum De Locht	30
Koperslagersmuseum P. van der Beele	31
Museum Bert Coppus	32
Limburgs Museum	33
G.F. Verheijen, Nieuwe publikaties	35
Verschenen	35
Aangekondigd	41
Herdenking 50 jaar bevrijding Horst, november 1994	44

Van de redactie

Op 14 maart tijdens de twintigste jaarvergadering heeft LGOG Kring Horst afscheid genomen van voorzitter Ing L.J. Greweldinger, mede-oprichter, bestuurslid en voorzitter sedert 1986. Als nieuwe voorzitter trad aan drs J.M.W.C. Schatorjé.

U vindt in deze aflevering van INFO LGOG Kring Horst zeer uitgebreide informatie over het programma voor het komende seizoen. Er zijn lezingen, excursies en er komt weer een interessante cursus. We hopen dat u aan veel activiteiten zult kunnen deelnemen.

In deze aflevering is er ook weer informatie over de regionale heemkundeverenigingen, met ditmaal speciale aandacht voor Heemkundevereniging Helden. Uit een bijdrage van Loe Derix blijkt dat intensief speurwerk - en daarmee is hij vertrouwd - soms tot zeer verrassende ontdekkingen kan leiden.

De regionale musea bruisen weer van activiteiten, zoals u kunt vaststellen bij lezing van de rubriek 'Musea'.

In de rubriek Nieuwe publikaties wordt een beperkte selectie gemaakt uit recent verschenen of te verschijnen uitgaven van regionaal belang. Ditmaal is er veel aandacht voor publikaties uit Melderslo en Maasbree.

Op 19 maart 1994 overleed Dr P.A.M. Geurts. Hij wordt in een bijdrage in deze aflevering herdacht door onze nieuwe voorzitter, Jos Schatorjé. Hij maakte op jeugdige leeftijd als misdienaar kennis met de priester

Geurts. Later zou hij hem als Horster historicus leren kennen en waarderen. Voor dit herdenkingsartikel heeft de Horster historicus Schatorjé

onder andere een lijst van op de regio Horst betrekking hebbende artikelen van P.A.M. Geurts samengesteld.

Op 22 mei overleed Antoon Haegens (Mette Tön), een trouw lid van onze vereniging, en op 27 juni moesten we afscheid nemen van Chris Jakobs, één van de oprichters van LGOG Kring Horst en eerste penningmeester.

Zij zullen allen in onze herinnering blijven voortleven.

We hopen dat u INFO LGOG weer met veel genoegen zult lezen.

Y. Hermans-Cuppen G.F. Verheijen

Programma 1994-1995

Hier volgt het programma voor het seizoen 1994-1995.

De lezingen worden gehouden in de grote zaal van Restaurant De Oude Lind, Venrayseweg 93 in Horst, telefoon zaal 04709-88343. Alle bijeenkomsten beginnen om 20.00 uur.

12 september: LEZING

De heer Drs L. van Liebergen, directeur van het Museum voor Religieuze Kunst te Uden, zal een dia-lezing verzorgen over de ontwikkeling van de religieuze kunst in Zuid-Nederland, uitgaande van de collectie van het Udense museum. Deze lezing is tevens bedoeld als voorbereiding op de najaarsexcursie.

24 september : EXCURSIE

Najaarsexcursie naar Buren en Uden met een tocht langs de Waal.

10 oktober: LEZING

De heer Drs J. Schotten, gemeentelijk archeoloog van Venlo in dienst van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, zal onder de titel Op zoek naar Blariacum een voordracht houden naar aanleiding van recent archeologisch onderzoek in de regio Venlo.

14 november: LEZING

De heer L. Derix, lid van LGOG Kring Horst, zal deze avond onder andere wijden aan de dan pas verschenen delen 5 en 6 van de boekenreeks Oud Horst in het nieuws. Deze delen geven een zeer gedetailleerd beeld van de jaren 1938 tot 1946, speciaal van de oorlogsjaren. Samensteller en auteur Loe Derix zal gebruik maken van visueel materiaal.

12 december: LEZING

De heer Dr G. Rooijackers uit 's Hertogenbosch zal een spreekbeurt houden over: Rituele volksgebruiken en religieus gedrag in Zuid-Nederland. Met een proefschrift over dit onderwerp is hij onlangs gepromoveerd.

16 januari: LEZING

De heer R. de la Haye, medewerker van het Rijksarchief Limburg te Maastricht, zal spreken over: *De oorsprong van carnaval* .

13 maart : JAARVERGADERING EN LEZING

Na de 21e jaarvergadering zal de heer Dr L. Grijp uit Amersfoort een lezing verzorgen over het zingen in het dialect door de eeuwen heen onder de titel: *Van Groene Linde tot Rowwen Hèze* .

13 mei : EXCURSIE

Voerjaarsexcursie naar een nader te bepalen doel in Duitsland.

Wintercursus : In de wintermaanden zal in de studiezaal van de Oudheidkamer een cursus worden georganiseerd. De heer drs J. Pouls zal in een cursus van vijf lessen onderwerpen uit de Limburgse kunstgeschiedenis van de 19e en 20e eeuw behandelen: o.a. Pierre Cuypers, Regout- en later Sphinxkeramiek, de architectuur van de nieuwe Peel koloniën (Griendtsveen) en het werk van monumentale kunstenaars als Joep Nicolas, Henri Jonas, Charles Eyck, en Charles Vos.

U ontvangt hierover tijdig een circulaire.

Excursie naar Buren en Uden met een tocht langs de Waal op zaterdag 24 september 1994

Wij nodigen U allen, leden van de kringen Horst en Venray , uit om deel te nemen aan onze najaarsexcursie op zaterdag 24 september. In Buren staat een stadswandeling op het programma, terwijl we 's middags onder zeer deskundige leiding een bustocht over oude rivierdijken langs de Waal maken, vervolgens rijden we naar het Religieus Museum te Uden.

Het programma is als volgt:

8.00 uur: vertrek uit Sevenum vanaf het Pastoor Vullingsplein.

8.10 uur: vertrek uit Horst vanaf het parkeerterrein achter het gemeentehuis.

8.25 uur: vertrek uit Venray vanaf Leunseweg, bushalte tegenover het politiebureau.

9.30 uur: aankomst in Buren. In Restaurant De Prins zullen twee kopjes koffie of thee met appelgebak klaar staan.

10.00 uur: Onder leiding van VVV-gidsen volgt in twee groepen een stadswandeling van vijf kwartier met onder andere een bezoek aan de Sint-Lambertuskerk , waar in 1551 het huwelijk tussen prins Willem van Oranje en gravin Anna van Egmond van Buren werd ingezegend. In de tijd die daarna tot aan het diner overblijft, kunt u op eigen gelegenheid de dicht bijelkaar gelegen musea van het stadje bezoeken: het *Museum 'Buren en Oranje'* (gevestigd in het oude raadhuis), het Marechausseemuseum in het voormalige koninklijke weeshuis (naast de vaste collectie is er de tentoonstelling "Vrouwen in de kunst" te zien) en het Boerenwagen Museum in de Culemborgse- of Huizenpoort.

12.15 uur: Diner in het restaurant *De Prins* . Wij kozen voor u het volgende drie-gangen-menu: heldere groentesoep, varkenshaas met diverse groentes en salade, ijsscoupe.

13.45 uur: Vertrek voor een *tocht langs de Waal* over oude rivierdijken met typische bebouwing onder leiding van Drs J.D.H. Harten uit Geldermalsen.

15.45 uur: Vertrek naar Uden via de brug bij Zaltbommel. Na aankomst worden we rondgeleid in het Religieus Museum Uden .
17.30 uur: Vertrek naar huis.

We hopen dit jaar evenals voorgaande jaren op de laatste zomertijd dag ruim vóór het invallen van de duisternis thuis te zijn.

De kosten voor deze najaarsreis bedragen f 85,-- (niet-leden f 90,-). Hierin zijn inbegrepen: bus, koffie met gebak en diner, rondleidingen en entrees. Opgave vóór maandag 19 september bij de secretaris, telefonisch of schriftelijk. Gelijktijdige betaling op bankrekening 12 36 06 462 van LGOG Kring Horst (of: Postbankrekening 104 93 69 ten name van: Rabobank Maashorst te Horst, onder 'Mededelingen' vermelden: t.g.v. rekening 1236 90 617 van: LGOG Kring Horst).

Buren

Het schilderachtige Buren is een typisch gestichte kasteelstad uit de late middeleeuwen. De planmatige plattegrond getuigt hiervan. Het stadje ontstond bij het kasteel van de heren - later graven - van Buren. Het kasteel werd in de 19de eeuw afgebroken, maar de wallen en rondelen, die er in de 16de eeuw omheen werden gelegd, zijn er nog, evenals een deel van de stadsmuur en één van de poorten met de aangrenzende - thans gerestaureerde - muurhuizen. De stadsgracht bestaat gedeeltelijk uit de Korne, een zijriviertje van de Linge.

Het graafschap Buren kwam in handen van de Oranjes door het huwelijk in 1551 van Willem van Oranje met de erfdochter Anna van Egmond van Buren. Hun dochter Maria van Oranje liet in 1612 het prachtige weeshuis bouwen. Het vormt een van de fraaiste voorbeelden van de Nederlandse renaissancestijl. Ook de op de stadwal staande stellingmolen 'De Prins van Oranje' herinnert aan de Oranjes. De banden van de familie van Oranje en Buren worden historisch belicht in het museum 'Buren en Oranje', gevestigd in het voormalige stadhuis. Tegenover dit stadhuis staat de grote kerk, met zijn opvallende toren. Deze bestaat uit drie gedeelten, respectievelijk uit de middeleeuwen, de 16e en 17e eeuw. Vóór de kerk staan de stadswaag en de stadspomp.

De Waal

's Middags wordt een tocht langs de Waal gemaakt. Deze hoofdarm van de Rijn is in de loop van de tijd steeds breder geworden, wat ten koste is gegaan van de erlangs gelegen dorpen. De zware kerktoren van Varik, waar de dijk met een bocht omheen loopt, getuigt hiervan. In de uiterwaarden bij Heesselt zien we reeksen kleine kleiputten, waaruit de grond die nodig was voor dijkverzwaring werd gehaald. Grote plassen daarentegen vormen restanten van de inmiddels grotendeels verdwenen steenfabricage. Buitendijks liggen ook oude rivierlopen, de zogenaamde killen of strangen. Vooral de Kil van Neerijnen, omzoomd door oude grienden, is bijzonder fraai. Binnendijks bevindt zich hier het perkbos van de kastelen Waardenburg en Neerijnen.

De Waardenburg is een romantisch (Faust!), middeleeuws kasteel waaraan men al in 1265 is begonnen te bouwen. Ongeveer de helft ervan werd echter in de beginjaren van de Tachtigjarige Oorlog verwoest. Kasteel Neerijnen, tegenwoordig gemeentehuis van Neerijnen, is eigenlijk een groot, omgracht herenhuis, gebouwd en vergroot in de 16e tot de 19e eeuw. Vlakbij ligt het schilderachtige witte kerkje, in neo-gotische stijl.

Uden

Iets ten westen van het centrum van Uden ligt de historische abdij 'Maria Refugie'. Hier is het Museum voor Religieuze Kunst gehuisvest. Het museum geniet grote internationale faam, niet alleen vanwege de schitterende collectie, maar ook vanwege de talrijke wisselende exposities. Vermaard is vooral de collectie Middeleeuwse beeldhouwkunst, een van de belangrijkste in Nederland. De bekende beeldhouwers uit de Zuidelijke Nederlanden, zoals de meester van Koudewater en de meester van Soeterbeeck, zijn hier vertegenwoordigd. Jeroen Bosch, Pieter Coecke van Aelst, Joost van Cleve en vele andere schilders geven nogmaals een extra fleurig accent aan deze kostbare collectie met zijn ongekennde hoeveelheid edelsmeedkunst. Een werftocht door dit museum voert u vervolgens door de bewogen geschiedenis van het Zuiden. Naast de rijkdom van de Middeleeuwen en de bescheidenheid van de zeventiende eeuw ontmoet u hier de veelheid van de negentiende eeuw met zijn talrijke neo_gotische ateliers. Populair is de afdeling prentjes, welke grenst aan het kabinet met de rijk versierde handschriften. Hier presenteren zich naast de anonieme monniken uit de Middeleeuwen, de talrijke graveurs. Een van hen is Hendrick Goltzius.

Lezingen

De lezingen worden in de grote zaal van Restaurant De Oude Lind gehouden. Aanvang 20.00 uur. Telefoon 04709-88343

12 september: Religieuze kunst in Zuid-Nederland

De heer Drs L. van Liebergen, directeur van het Museum voor Religieuze Kunst te Uden, zal een dia-lezing verzorgen over de ontwikkeling van de religieuze kunst in de Zuidelijke Nederlanden, uitgaande van de collectie van het Udense museum. Deze lezing is tevens bedoeld als voorbereiding op de excursie van 24 september aanstaande.

Iets ten westen van het centrum van Uden ligt de historische abdij 'Maria Refugie'. Hier is het Museum voor Religieuze Kunst gehuisvest. Het museum geniet grote internationale faam, niet alleen vanwege de schitterende collectie maar ook vanwege de talrijke wisselende expositie's. Vermaard is vooral de collectie Middeleeuwse beeldhouwkunst, een van de belangrijkste in Nederland. De bekende beeldhouwers uit de Zuidelijke Nederlanden, zoals de meester van Koudewater en van Soeterbeeck, zijn hier vertegenwoordigd.

Jeroen Bosch, Pieter Coecke van Aelst, Joost van Cleve en vele andere schilders geven nogmaals een extra fleurig accent aan deze kostbare collectie met zijn ongeken'de hoeveelheid edelsmeedkunst. Een zwerftocht door dit museum voert u vervolgens door de bewogen geschiedenis van het Zuiden. Naast de rijkdom van de Middeleeuwen en de bescheidenheid van de 17e eeuw ontmoet u hier de veelheid van de negentiende eeuw met zijn talrijke neo_gotische ateliers. Populair is de afdeling prentjes, welke grenst aan het kabinet met de rijk versierde handschriften. Hier presenteren zich naast de anonieme monniken uit de Middeleeuwen, de talrijke graveurs. Een van hen is Hendrick Goltzius.

10 oktober: Waar lag Blariacum?

De heer Drs J. Schotten uit Venlo, zal een voordracht houden naar

aanleiding van recent archeologisch onderzoek in de regio Venlo. De heer Schotten leidde enkele onderzoeken in het centrum van Venlo

(Prinsenhof) en in Heierhoeve, op het huidige industrieterrein Trade Port West.

In de gemeente Venlo doet zich de vreemde situatie voor dat er een historisch overgeleverde romeinse plaatsnaam is, namelijk Blariacum, die op het stadsdeel Blerick betrekking moet hebben, terwijl opgravingen in het Venlose stadsdeel een belangrijke romeinse nederzetting hebben aangetoond waarvan we de naam niet kennen. In het huidige Blerick zijn daarentegen tot op heden nog vrijwel geen romeinse resten aangetroffen, maar wel meer naar het noordwesten in de buurt van Boekend. Op het industrieterrein in aanleg Trade Port West, aan weerszijden van de snelweg Venlo-Eindhoven, is namelijk de afgelopen twee jaar uitgebreid archeologisch onderzoek verricht naar een romeinse nederzetting. In dit gebied, tot voor kort bekend onder de oude naam 'Heierhoeve', bevindt zich de grootste concentratie romeinse bewoningssporen van de Blerickse kant van de gemeente. Naar aanleiding van deze recente opgravingen is de vraag naar de aard en de lokatie van het historische Blariacum weer actueel geworden. De onderzoeksresultaten in combinatie met enkele andere nieuwe vondsten en inzichten kunnen inderdaad enig nieuw licht werpen op de vraag waar Blariacum lag. Los van deze kwestie is de nederzetting Heierhoeve op zichzelf al dermate interessant en belangrijk dat zij een aparte presentatie zeker verdient. Een aantal wetenschappelijke vondsten zal dit onderzoek een verdiende plaats geven in de archeologische literatuur.

14 november: De oorlogsjaren in Horst

De heer L. Derix, lid van LGOG Kring Horst, zal deze avond onder andere wijden aan de dan pas verschenen delen 5 en 6 van de boekenreeks "Oud Horst in het nieuws". Samensteller en auteur Loe Derix zal vertellen over zijn interessantste ontmoetingen tijdens de voorbereidingen van de nieuwe en ook de voorgaande boeken uit de reeks. Op 4 november aanstaande verschijnen twee nieuwe delen van de boekenreeks "Oud Horst in het nieuws". Zij geven een zeer gedetailleerd beeld van de jaren 1938 tot 1946. Samen

omvatten ze ongeveer 600 pagina's en circa 600 foto's, waarvan het merendeel niet eerder werd gepubliceerd.

Oud Horst besteedt niet alleen aandacht aan Horst-Dorp, maar ook aan de overige delen van onze gemeente. In het kader van het project "Oud Horst in het nieuws" zijn er in de afgelopen jaren ook diverse typisch Horster liedjes opgespoord. De muziek werd door Egbert Derix (conservatorium Maastricht) opnieuw op papier gezet en zij werden door Horster artiesten op band opgenomen. In de afgelopen jaren is filmmateriaal over het Horster verleden boven water gekomen.

12 december: Rituele volksgebruiken en religieus gedrag

De heer Dr G. Rooijackers uit 's Hertogenbosch zal een spreekbeurt houden over : Rituele volksgebruiken en religieus gedrag.

Lange tijd werd het beeld van Brabant en Limburg en zijn bevolking gedomineerd door de begrippen achterstelling en ontworsteling. In zijn onlangs verschenen proefschrift Rituele repertoires onderwerpt de historicus Gerard Rooijackers deze ideologische voorstelling, die vooral in de jaren twintig en dertig van deze eeuw opgeld deed, aan een radicale herziening. Hij gaat op zoek naar de concrete dagelijkse praktijk van de cultuur van dit gewest. De leefstijlen die afwijken van de dominante elitecultuur zijn geen exotische of anekdotische randverschijnselen, maar worden als groepsculturen met eigen gedragsrepertoires en rituelen geïnterpreteerd. In zijn studie, en in de lezing, gaat de heer Rooijackers in op fenomenen als: het ingrijpen van de wereldlijke en kerkelijke overheden, de beleving van dit ingrijpen in beeld en geschrift, in orale cultuur en rituelen, de verschillen in beleving van heilige plaatsen en tijden, de specifieke plattelandssociabiliteit van schuttersgilden, broederschappen en charivareske gezelschappen der jonkheid.

16 januari: Oorsprong van Carnaval

Op deze avond zal de heer Régis de la Haye uit Maastricht spreken over: De oorsprong van carnaval.

Ieder jaar rond "de" Carnaval (Limburgisme?) verschijnen er in diverse kranten ingezonden stukken, waarin Nederlanders van boven de Moerdijk menen hun ongenoegen kenbaar te moeten

maken over de puinhoop die volgens hen de carnavalsviering in het zuiden is. Is carnaval inderdaad een onzinnige puinhoop, of heeft de viering wellicht een diepere betekenis? Carnaval is inderdaad een feest met een betekenis, met zelfs een diep religieuze grondtoon. Weliswaar zijn de meeste carnavalsvierders zich zulks niet bewust. Het is beslist de moeite waard in te gaan op de diepere betekenis van de symbolen en gebruiken die heden ten dage in het Limburgse, en in het bijzonder in Noord-Limburg, het carnavalsfeest bepalen. Deze berusten op zeer oude, maar geheel verschillende tradities. Carnaval is een complex feest met elementen van verschillende oorsprong. Op de eerste plaats is het een feest van cyclische hernieuwing, de viering van het einde van een cyclus in chaos en omkerings_rituelen, en het begin van een nieuwe cyclus. Een theologische benadering speelt hierbij een belangrijke rol. Narrensymbolen en het getal 11 horen in deze categorie thuis. Verder is carnaval een lentefeest, waarin thema's van loutering, vruchtbaarheid, leven en dood, en zelfs dodenherdenking een centrale rol spelen. Het "Mooswief" hoort in deze categorie thuis. Tenslotte is Carnaval de viering van het begin van de christelijke vastentijd, en als zodanig een feest van uitleving vóór het begin van de strenge boetetijd. Thema's als "stoom afblazen" en "zaate herremeniekes" horen in deze categorie thuis.

13 maart: Van Groene linde tot Rowwen Hèze. Zingen in het dialect door de eeuwen heen

Na de eenentwintigste jaarvergadering zal de heer Dr L. Grijp uit Amsterdam een lezing houden over het zingen in het dialect door de eeuwen heen onder de titel: *Van Groene linde tot Rowwen Hèze*

Zingen mensen in hun eigen taal? Het antwoord op deze vraag is minder vanzelfsprekend dan men wellicht denkt. Nederlanders bijvoorbeeld zingen lang niet altijd in het Nederlands. Opera's zingt men tegenwoordig bij voorkeur in de originele talen, -Italiaans, Frans, Duits- en deze laatste talen worden ook door Nederlandse componisten gebruikt als ze zelf opera's schrijven. Popmuzikanten zingen doorgaans in het Engels, en evenzo zangers in andere genres van de populaire muziek. Zingen in de eigen taal is voor Nederlanders dus eigenlijk iets bijzonders. Dit geldt in nog sterkere mate voor dialectsprekers. Wie de opnamen van het bekende radioprogramma "Onder de Groene Linde" er op nakijkt, bemerkt dat de meeste oude volksliederen niet in het dialect gezongen werden maar in de standaardtaal. Pas in de 19e eeuw worden door de elite "volksliederen" geschreven in de streektaal. Deze ontwikkeling wortelt in een opkomend regionaal zelfbewustzijn dat aanvangt in Friesland. Andere delen van het land volgen later, soms zelfs veel later. Een geheel nieuwe ontwikkeling in de regionale muziek is de belangstelling voor het dialect binnen de amusementsmuziek. Het meest opvallend zijn popgroepen als Normaal, die in de streektaal zingen. De media, in het bijzonder de radio, spelen een katalyserende rol in deze ontwikkeling. Met name regionale omroepen grijpen de regionale muziek aan om zich hiermee te profileren. Meer dan eerdere dialectzang oogst de nieuwe ontwikkeling, die gebruik maakt van actuele muziekstijlen, veel succes bij de regionale bevolking, en in enkele gevallen - zoals bij Rowwen Hèze - reikt die populariteit tot ver over de provinciegrenzen.

IN MEMORIAM DR P.A.M. GEURTS O.F.M.

Op 19 maart 1994 verloor LGOG Kring Horst en Sevenum een van haar éminence grises : dr P.A.M. Geurts o.f.m. Zoals uit navolgend levensbeschrijving blijkt, zijn er diverse redenen om kort stil te staan bij de betekenis van pater Geurts voor de geschiedbeoefening, in het bijzonder in onze kring.

Peter Antoon Marie (Toon) Geurts werd op 6 april 1914 geboren te Horst. Op negentienjarige leeftijd trad hij in de orde der franciscanen. Zijn geestelijke roeping had hij graag als missionaris vorm gegeven, maar broeder Walter Geurts kreeg van zijn oversten de opdracht om in Nijmegen geschiedenis te gaan studeren, teneinde in deze discipline later de orde der minderbroeders van dienste te zijn. Daardoor behoorde hij tot de eerste universitair geschoolde historicus uit Horst. Na deze studie aan de Katholieke Universiteit werd Geurts in 1945 benoemd tot directeur van een nog door de franciscanen op te richten HBS te Kerkrade. Hij zou daarna tot aan zijn pensionering in 1979 verbonden blijven aan diverse vormen van middelbaar, hoger en universitair onderwijs. In 1950 volgde zijn benoeming tot rector van het St. Bonaventura-Lyceum te Leiden. Verschillende oud-leerlingen van rector Geurts genieten thans landelijke bekendheid. Eén van hen is Boudewijn Büch. In diens literaire jeugdherinneringen speelt ook schooldirecteur Geurts een rol, in *De Hel* bijvoorbeeld als 'de rector van beton'. Geurts las met plezier de publicaties van zijn oud-leerlingen, ook die van Büch! Het ironisch bedoelde oordeel van rector Geurts over Büch was: "Boudewijn Büch was erg, maar vader Büch nog erger." Wie het werk van Büch kent, zal die uitspraak begrijpen¹. Pater Geurts groeide in de jaren zestig uit tot een toonaangevend vakdidacticus en belangrijke vernieuwer van het geschiedenisonderwijs. Het was voor de hand liggend dat hij in 1967 werd benoemd tot hoofddocent Geschiedenis aan de nieuwe katholieke lerarenopleiding te Tilburg. Vier jaren later volgde zijn benoeming tot wetenschappelijk hoofdmedewerker aan de Katholieke Universiteit te Nijmegen. Vanwege zijn bijzondere kwaliteiten werd hem in 1970 het lidmaatschap van verdienste van de Vereniging van Geschiedenisleraren in Nederland aangeboden²

Naast zijn drukke werkzaamheden op onderwijskundig terrein, wist pater Geurts tijd vrij te houden voor systematisch historisch onderzoek. In 1956 promoveerde hij bij de belangrijke katholieke historicus L.J. Rogier te Nijmegen op een onderzoek naar de samenstelling en betekenis van vlugschriften in het begin van de Tachtigjarige Oorlog. De dissertatie 'De Nederlandse Opstand in de pamfletten 1566-1584' bleek een groot hiaat in de geschiedenis van de geschiedschrijving (historiografie) van een van de meest bestudeerde perioden uit ons vaderlands verleden te zijn; de studie kreeg zelfs twee herdrukken, en dat is niet weggelegd voor veel promovendi! Na de voltooiing van dit opus magnum was behalve interesse voor studie ook meer tijd beschikbaar voor verder historisch onderzoek. Hierbij zou dr. Geurts vooral belangstelling tonen voor de periode van de zestiende tot en met de negentiende eeuw, alsmede voor historiografie.

Pater Geurts kwam tijdens zijn arbeidszaam leven regelmatig naar Horst. Hij bezocht dan zijn zus, mevrouw Riet Geurts, adviseerde wie om raad vroeg en celebreerde H. Missen in de in 1963 voltooide Norbertuskerk. Zelf kan ik mij nog goed herinneren hoe ik als jonge misdienaar in de zomer van 1966 gedurende een periode van ruim een maand hem een tiental malen mocht assisteren. Voor de knaap in korte broek kwam pater Geurts in eerste instantie 'gesloten' en zeer serieus over. In latere jaren, toen ook bij mij de interesse in het verleden steeds manifester werd, bleek duidelijk dat pater Geurts zeer communicatief en bijzonder humoristisch kon zijn. Geschiedenis heeft immers zeer veel mogelijkheden om een juiste golfengte voor communicatie te vinden en tot vriendschap te leiden.

Na diens pensionering verbleef pater Geurts in beginsel op werkdagen te Nijmegen, waar bij het Instituut voor Intellectuele Betrekkingen een bureau voor hem werd gereserveerd voor verder vrijwillig historisch onderzoek. Vooral tijdens feestdagen was er meermaals een bestendige deputatie uit Nijmegen te gast in Horst, waardoor de indruk werd gewekt dat Intellectuele Betrekkingen vooral op de Middelijk werden gebezigd.

Omdat zijn verblijf in Horst nu toenam, kreeg dr Geurts vanaf zijn pensionering steeds meer interesse in het regionale verleden. Hij richtte zich vooral op belangrijke persoonlijkheden uit het culturele leven van Limburg in de negentiende en twintigste eeuw en op de ontwikkeling van de geschiedbeoefening in Limburg. Zoals bij velen heeft daarbij ook de interesse voor het eigen verleden en de ontwikkelingen in het heden een rol gespeeld. Dit inspireerde hem tot historische studies over familieleden en collegae-geestelijken/Rolduciens, alsmede incidenteel tot meer algemeen beschouwende rubrieken, die voor 'insiders' duidelijk verwezen naar zaken waarbij hij emotioneel zeer betrokken was. De geëngageerdheid uit de tijd van de onderwijsvernieuwingen was aldus nog steeds aanwezig, maar deze behoefde slechts een enkele maal -en dan nog in milde bewoordingen- te worden geuit³.

P.A.M. Geurts publiceerde vanaf 1983 een vijftigtal grote en kleinere artikelen over onderwerpen uit de Limburgse geschiedenis, waarbij ook een groot aantal bijdragen over Horst en Sevenum. Spoedig werd hij gevraagd mee te willen helpen aan de redactie van diverse uitgaven van LGOG. Het was om deze reden dat deze in LGOG-kringen zo gewaardeerde historicus bij zijn vijfenzeventigste verjaardag het exclusieve voorrecht van een themanummer van De Maasgouw ten geschenke kreeg⁴.

Bekendheid met de omgeving, kennis van het verleden, en een open houding naar het heden, typeerden het regionaal historisch oeuvre en de activiteiten van Pater Geurts te Horst. Hij werd bestuurlid van de Stichting Oudheidkamer Horst en van de Stichting Het Gelders Overkwartier waar hij voorzitter werd van de redactiecommissie van Horster Historiën, een reeks bijdragen tot de geschiedenis van Horst. Daarnaast hield hij regelmatig causerieën voor historisch geïnteresseerde gezelschappen en schreef vele artikelen. Een stroom van bijdragen bleef met grote regelmaat uit zijn pen vloeien, totdat hij in 1993 plotseling geveld werd door een hersenbloeding die een einde maakte aan zijn bewonderenswaardige mobiliteit en vitaliteit. Het in druk verschijnen van de laatste studies van zijn hand heeft hij helaas niet meer mogen meemaken.

Vandaar dat ik graag als herinnering aan deze markante persoonlijkheid, die veel heeft betekend voor de geschiedbeoefening in Horst, een lijst van zijn studies betreffende onze regio wil geven⁵.

Jos Schatorjé

Noten

1. Met dank aan de heer G.F. Verheijen die mij attendeerde op de contacten tussen rector Geurts en leerling B. Büch.
2. Zie voor de betekenis van pater Geurts voor het geschiedenisonderwijs in Nederland het bij zijn pensionering aangeboden liber amicorum Historie als vriend, in: KLEIO, 20 (1979) no 3-4.
3. 'Zin in lokale geschiedenis', Info LGOG Kring Horst 7 (15 maart 1993) 22-25.
4. De Maasgouw 108 (1989) 169-232.
5. Deze lijst is grotendeels ontnomen uit: M. Evers en A.E.M. Janssen, Libellus Lustralis bij gelegenheid van de vijfenzeventigste verjaardag van Dr. P.A.M. Geurts o.f.m. (Nijmegen 1989); Daarnaast kreeg ik van dr. A.E.M. Janssen nog een lijst met 'Geurtsiana' inclusief recente aanvullingen, waarvoor ik hem hartelijk dank zeg.

STUDIES VAN DR P.A.M. GEURTS betreffende Horst e.o.

1983

- "Geen Kamerzetel voor Poels", in : De Maasgouw 102 (1983) 188-194.
- "Een vermaard boeket van W. Everts", in: Sérums Krentje 2 (1983) no 7.
- "Verdienstelijk Sevenummer: P.J. Van den Goor", in: Sérums Krentje 2 (1983) no 7.
- "Nadere gegevens over pastoor Jean Janssen", in: Sérums Krentje 2 (1983) no 8.
- "Een Limburgs volkslied van W. Everts", in: Sérums Krentje 2 (1983) no 8.

"Een kamerzetel voor W. Everts in 1893", in: Sérums Krentje 2 (1983) no 9.

"Moeilijkheden rond de kamerzetel voor W. Everts", in: Sérums Krentje 2 (1983) no 10.

"De entree van Mgr. W. Everts in de Tweede Kamer", in: Sérums Krentje 2 (1983) no 11.

1984

"De eerste Limburgse priesters naar een Nederlandse universiteit: het voorbeeld van A.H. Geurts", in: De Maasgouw 103 (1984) 183-190.
Pascal Schmeits Kladboek. [Memoreeks. Herinneringen aan personen en gebeurtenissen uit het katholiek leven; Katholiek Documentatie Centrum, cahier 13] Nijmegen 1984.

1985

"Aanvulling op de iconografie van kasteel Ter Horst", in: De Maasgouw 104 (1985) 100-104.

1986

"Verantwoording", in: Horster Historiën [1]: Fragmenten uit dertig eeuwen (Onder redactie van P.A.M. Geurts, Th. J. van Rensch, J.M.W.C. Schatorjé en G.F. Verheijen, Horst 1986) 11-12.

"Jacob Merlo van Horst (1597-1644), zielzorger en geestelijk schrijver", in: Horster Historiën [1], 72-85.

"Het bescheiden begin van de Horster Boerenleenbank", in: Horster Historiën [1], 182-224.

1987

"Uit het geheime leven van Pascal Schmeits", in: De Maasgouw 106 (1987) 82-88.

[Hoofdredacteur van:] Sint Norbertus in het zilver. Terugblik, in dank, met weemoed, door enkele parochianen (Horst 1987).

1988

"Verantwoording", in: Horster Historiën 2: van heren en gemeentenaren (onder redactie van P.A.M. Geurts, Th. J. van Rensch, J.M.W.C. Schatorjé en G.F. Verheijen, Horst 1988) 11-12.

[Samen met J.A.M.M. Janssen] "De Horstenaar JacoCoemans (± 1515-1592) en zijn relaties met de staatsman Viglius van Aytta (1507-1577)", in: Horster Historiën 2, 145-160.

"De Horstenaren Pieter Slits (1822-1883) en Gerard Slits (1829-1888) leraren te Rolduc", in: Horster Historiën 2, 227-246.

1990

[Samen met M. Evers] "School tussen stad en klooster. Het Latijnse onderwijs in Venlo tussen 1610 en 1632", in: Venlo's Mozaïek.

Hoofdstukken uit zeven eeuwen stadsgeschiedenis

[Werken LGOG 12] (Maastricht 1990) 143-166.

"Kring Venlo, afdeling van Limburg, Provinciaal Genootschap van Geschiedkundige Wetenschappen, Taal en Kunst (1894-1929)", in: Venlo's Mozaïek, 259-274.

"De erfgenamen van Ter Horst", in: 'Info LGOG, Kring Horst' nr 2 (Horst, 15 september 1990) 16-21.

"Sevenum versus Horst 1800-1836", in: Spinninghe. Geschied- en heemkundige opstellen over Sevenum (Sevenum 1990) 81-91.

1991

"Een Limburgs volkslied uit 1857", in: De Maasgouw 110 (1991) 59-66.

"Jacob Merlo en Puteanus", in: 'Info LGOG, Kring Horst' nr 3 (11 maart 1991) 22-25.

"Horster notabelen over een eventuele afscheiding van Sevenum en Horst", in: 'Info LGOG, Kring Horst' nr 4 (30 september 1991) 19-25.

1992

[samen met M. Everts] "Bijzonderheden aangaande de betrekkingen van Erycius Puteanus (1574-1646) met zijn vaderstad Venlo", in: De Maasgouw 111 (1992) 31-48.

"Campsplaats. Fragment uit de agrarische geschiedenis van Horst", in: 'Info LGOG, Kring Horst' nr 5 (16 maart 1992) 43-48.

"Landbouwonderwijs, -onderzoek en -voorlichting in Horst. Enige documentatie", in: 'Info LGOG, Kring Horst' nr 6 (14 september 1992) 39-42.

"Heiligenverering in de Sint-Lambertuskerk te Horst", in: Horster Historiën 3 (1992) 85-104.

1993

[Samen met M. Evers] "Ontwerp voor fontein op de Grote Markt", in: Pronkstukken. Venlo 650 jaar stad (Venlo 1993) 154-156.

"Zin in lokale geschiedenis", in: 'Info LGOG, Kring Horst' nr 7 (15 maart 1993) 22-24.

"Milieugeschiedenis - lokale geschiedenis", in: 'Info LGOG, Kring Horst' nr 8 (15 september 1993) 26-29.

"Van en over Laurent J.M. Nouwen", in: De Buun. Cultuur-historisch kwartaalmagazine voor Venlo, Blerick en Tegelen 1 (1993) no 4, 26-29.

1994

"In Memoriam Bertus Aafjes", in: De Maasgouw 113 (1994) ter perse.

KLEINE EXCURSIES

In het verenigingsjaar 94-95 organiseert LGOG Kring Horst en Sevenum twee kleine excursies.

Op zondag 6 november brengen we een bezoek aan het *Archäologischer Park Xanten*. We zullen de middag in het park doorbrengen. Tijdens deze middag krijgen we een rondleiding in het Nederlands van ongeveer één uur.

In het Archeologisch Park Xanten wordt een aanschouwelijk beeld gegeven van het Romeinse leven gedurende 2000 jaren (vanaf 100 na Christus). Zo kan men bijvoorbeeld door Romeinse straten lopen en men kan de akoestiek in het deels herbouwde amphitheater testen. Voorts kan men een indruk krijgen van de monumentale Romeinse tempelarchitectuur en van de hoog ontwikkelde Romeinse badcultuur. Wetenswaardigheden over de geschiedenis van de stad kan men ervaren in het informatiecentrum van het park. De Romeinse geschiedenis wordt in dit park tot een belevenis! Meer informatie over het Archeologisch Park Xanten zal aan de deelnemers van deze excursie tijdig worden verstrekt.

Op zondagmiddag 12 februari bezoeken we het Museum voor Religieuze kunst te Uden. Op deze datum is in dit museum een tentoonstelling te bezichtigen van religieuze iconen ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van het Tilburgs Byzantijns koor. De iconen zijn voor deze tentoonstelling bijeengebracht vanuit diverse vooraanstaande Nederlandse musea. Meer informatie over deze bijzondere tentoonstelling zal tijdig tevoren in de pers bekend worden gemaakt. Voor beide excursies geldt dat we op zondagmiddag om 12.00 uur vertrekken vanaf de parkeerplaats achter het gemeentehuis in Horst. De bedoeling is gebruik te maken van eigen vervoer. Bij opgave voor deelname kan worden aangegeven of men wel of niet zelf wenst te rijden en hoeveel passagiers men eventueel mee kan nemen. De deelnemers betalen hun eigen entreegeld. De kosten voor de rondleiding in Xanten (55.00 DM) worden onder de deelnemers gedeeld. De vervoerskosten worden rechtstreeks met de chauffeur verrekend. Opgave voor deze excursies tot één week voor vertrek bij de secretaris,
telefoon 04709 - 81431.

OUD HORST IN LIED EN BEELD

Het Horster lied

In het kader van het project "Oud Horst in het nieuws" zijn er in de afgelopen jaren ook diverse typisch Horster liedjes opgespoord. De muziek werd door Egbert Derix (conservatorium Maastricht) opnieuw op papier gezet en zij werden door Horster artiesten op band opgenomen. Op die manier zijn de volgende titels vastgelegd:

1. "Horst in Limburg, schoone gouwen" (eind vorige eeuw).
Muziek: Bernard Michiels (1858-1922).
Tekst: kapelaan A.M.L.Vallen (1856-1932).
2. "Ja, Horst dat gaat vooruit" (ca. 1900).
Muziek en tekst onbekend.
3. "Horst, mien dörpke" (1952).
Tekst en muziek: Sef Rijnders (1908-1993).
4. "Clublied wandelsportvereniging Volharding" (ca. 1933)
Tekst en muziek: Jac Joosten (?)
5. "HVC is 'n clubje" (ca. 1922)
Componist onbekend.
6. "HVC, joeg heidi..." (ca. 1937)
Componist onbekend.
7. "Strijdlid HSC" (1937)
Tekst en muziek: Ronny van Duinhoven
8. "Sportlied opgedragen aan Horster SportClub" (1937)
Tekst en muziek: P.Nooijen (Den Bosch).
9. "Kampioenslied opgedragen aan H.S.C. II" (1937)
Tekst en muziek: P.Nooijen (Den Bosch)

Ook tijdens de oorlog zijn er in Horst diverse gebeurtenissen en toestanden muzikaal verwoord. Als onderdeel van de presentatie van Oud Horst in het nieuws 5 en 6 zullen op 4 november a.s. bijv. worden vertolkt:

1. "Op de Bosstraat" (over de ramp, die Hegelsom trof op 1 aug. 1942 en waarbij 6 slachtoffers vielen).
2. "Lang leve de Vitesse" (over het gebrekkige openbaar vervoer in Horst en omgeving).
3. "Onderduikerslied" (over de gevoelens van enkele onderduikers in Meterik).

Historische filmbeelden

In de afgelopen jaren is er ook gezocht naar filmmateriaal over het Horster verleden. Tijdens de presentatie van deel 4 van Oud Horst in 1992 konden reeds, m.m.v. de Fa. Geurts, beelden vertoond worden uit de ambtsperiode van burgemeester Van Grunsven. Inmiddels zijn ook uit andere bronnen interessante films opgediept. Zij zullen op 4 november a.s. voor het eerst getoond worden aan genodigden en daarna ook aan andere belangstellenden (o.a. in de Oudheidkamer).

Ongetwijfeld uniek zijn:

1. Filmbeelden van Peelontginningen, waarop o.a. deken Creemers, deputé Th. Rutten en minister Romme voorkomen (1938).
2. Opnamen van de begrafenis van de slachtoffers van de ramp te Hegelsom (1942).
3. Korte impressies uit Horst en America, daags na de bevrijding (november 1944)!!!;
4. Opruiming en ontluizing van het patronaat in Hegelsom (1945);
5. Een verslag van de bevrijdingsoptocht (1945).

Interessante foto's, films en volksliedjes blijven welkom.

Loe Derix

Horst in Limburgs schoone gouden wen. Plek waar
on-ze wieg op stond. Ons zoo dierbaar op deez'
aard. Gij zijt ons geboorte grond. Horst U
widen wij gezangen in accord uit volle
borst. *Heil U bloeien de gemeente Heil U
schoon en dierbaar Horst. *(bis)

HEEMKUNDEVERENIGINGEN

Sedert december 1992 worden halfjaarlijkse overlegbijeenkomsten gehouden van LGOG Kring Horst met de regionale heemkundeverenigingen. Op deze bijeenkomsten wordt op informele wijze van gedachten gewisseld over het werk waarmee iedereen bezig is. Men wil van elkaar leren, dubbel werk vermijden, maar ook elkaars problemen bespreken en samen naar oplossingen zoeken.

De eerste vergadering vond op 21 december 1992 plaats in de Oudheidkamer van Horst onder voorzitterschap van LGOG Kring Horst. De volgende vergaderingen waren op 29 maart 1993 in het verenigingslokaal in De Wingerd van Heemkundevereniging Sevenum, op 29 november 1993 in de lokaliteit van Stichting Geschiedenis Melderslo in de kerk aldaar en op 21 maart 1994 in het gemeentehuis van Grubbenvorst onder voorzitterschap van de Stichting Historische Kring Grubbenvorst-Lottum. De volgende bijeenkomst is op 28 november 1994 in trekmuseum/Oudheidkamer De Moennik te Helden onder voorzitterschap van Heemkundevereniging Helden.

De deelnemers aan het regionaal overleg zijn:

Stichting Geschiedenis Melderslo
Heemkundevereniging Sevenum
Historische Werkgroep De Brede
Stichting Werkgroep Oud America
Stichting Historische Kring Grubbenvorst-Lottum
Historische Kring Broekhuizen
Heemkundevereniging Helden
LGOG Kring Horst .

De deelnemende verenigingen en stichtingen komen tweemaal per jaar bij elkaar, telkens bij één van de deelnemende verenigingen, die dan tevens het voorzitterschap van de bijeenkomst op zich neemt.

HEEMKUNDEVERENIGING HELDEN

Secretaris: W. Reijen, Scharenweg 32, 5981 BW Panningen.

Telefoon 04760-75849.

In 1946 had Helden reeds een voorloper van de huidige Heemkundevereniging. Initiatiefnemer en oprichter daarvan was meester Jan Hendrickx, hoofd der school te Panningen. Hoe lang de vereniging actief was, is niet bekend.

Pas in 1974 kwam er weer wat activiteit op gang wat ging lijken op een heemkundig gebeuren binnen Helden. Bij de viering " 300 Jaar Helden " in 1974 werd op verzoek van het gemeentebestuur Helden een apart comité opgericht, dat zich belastte met de organisatie van een grote tentoonstelling en de uitgave van een catalogus. Naar aanleiding van deze viering hield een aantal geïnteresseerde Heldenaren op 16 november 1975 een oriënterend gesprek met als doel te komen tot oprichting van een heemkundevereniging.

Op 1 februari 1976 werd een bijeenkomst gehouden in het Gildehuis van Schutterij St.Lambertus op de Hazenakker. Via een oproep in het plaatselijk weekblad Midden Limburg en uitnodigingen op persoonlijke titel verschenen 18 personen ter vergadering. Hieruit ontstond de werkgroep Heldens Oude en Nieuwe Geschiedenis , die zich ging inzetten bij speciale gelegenheden of op verzoek, bijvoorbeeld de gemeentelijke overheid, verenigingen of particulieren.

Prof. Pater C.Verwoerd C.M.

Op 19 augustus 1982 overleed professor pater Cornelis Verwoerd. Hij had baanbrekend werk verricht op het gebied van de Heldense geschiedenis en trad vaak adviserend op voor de werkgroep. Zowel door de familie, alsmede door de kloosterorde der paters Lazaristen werd een grote hoeveelheid ongeordende bescheiden nagelaten. Deze bescheiden werden onder bepaalde voorwaarden overgedragen aan de werkgroep en tijdelijk opgeslagen in het gemeente-archief. De belangrijkste voorwaarde bij de overdracht was het blijven functioneren van de werkgroep.

Mocht deze onverwacht ophouden te bestaan, dan zou de collectie worden overgedragen aan de gemeente Helden. Door verhuizing van de voorzitter van de werkgroep en drukke werkzaamheden van het interim bestuur kwam het voortbestaan van de werkgroep eind 1982 reeds in gevaar.

In een speciaal belegde vergadering werd de collectie zeker gesteld, door de oprichting van Heemkundevereniging Helden.

Heemkundevereniging Helden

Op 29 augustus 1983 werden de statuten van de vereniging bij notaris Kantoor Mr. P.F.M. Panken en K.J.J. Kruijtzter, notarissen te Helden, vastgelegd en de vereniging werd ingeschreven onder de naam Heemkundevereniging Helden, met als oprichtingsdatum 27 december 1982. De vereniging heeft ten doel de studie van de historische en culturele aspecten van Helden en omgeving te bevorderen en de leden en andere belangstellenden informatie over deze aspecten te verstrekken. Om dit doel te bereiken organiseerde de vereniging o.a. tentoonstellingen.

Eigen onderkomen

Door de belangstelling voor de tentoonstellingen en vanwege verdere uitbreiding van materialen, documenten, etc. werd gedacht aan het realiseren van een eigen onderkomen. Diverse besprekingen met de gemeentelijke overheid, contacten met de notaris over de juridische kant van de zaak, leidde op 10 juli 1985 tot de oprichting van de Stichting Oudheidkamer Helden naast de bestaande Heemkundevereniging Helden.

Stichting Oudheidkamer Helden

De stichting heeft ten doel:

1. Het bevorderen en verbreiden van de kennis en geschiedvorsing in het algemeen en in het bijzonder van de regio Helden.
2. Het verkrijgen in eigendom of anderszins, alsmede het beheren en exposeren van geschiedkundige en historische objecten, voorwerpen en documentatie.
3. Het inrichten, beheren, en in standhouden van een oudheidkamer en documentatiecentrum.
4. Het verkrijgen, inrichten, exploiteren en beheren van gebouwen of ruimten voor of verband houdende met het vorenstaande.

Als onderkomen werd door de gemeente Helden het pand aan Ruijsstraat 90, een voormalig schoolgebouw, beschikbaar gesteld. De eerste jaren moest het pand worden gedeeld met het I.V.N. Helden. Reeds op 20 april 1986 kon burgemeester Jan van 't Hooft de opening verrichten van oudheidkamer *De Moennik*.

Moennik is een oud Heldens woord, verwant aan het oud-nederlandse woord 'muik' of 'meuk'. De relevante betekenis is: bewaarplaats voor geld, een bewaarplaats waar in tijd van nood de sieraden, geld en kostbaarheden werden verborgen.

In 1992 en 1993 waren verbouwingen aan de orde van de dag en ging men meer streekgebonden werken. Met het realiseren van al deze plannen was het bestuur van mening dat de oudheidkamer meer een streekfunctie moest gaan vervullen en daarom werd besloten om de oudheidkamer om te dopen in:

Streekmuseum / Oudheidkamer "De Moennik" Helden.

Verdere activiteiten

Tussen al deze bedrijvigheid door zag de vereniging nog kans om in samenwerking met de Europese Bibliotheek te Zaltbommel *Helden in oude ansichten deel II* uit te geven, terwijl het in 1974 uitgegeven: *Helden in oude ansichten deel I* met een kleine correctie werd heruitgegeven.

In 1994 werd het eerste *Jaarboek* gerealiseerd. De vereniging verleent medewerking aan particulieren, instellingen en verenigingen bij jubilea en bij alle soort werk dat betrekking heeft op de geschiedenis en culturele aspecten van Helden.

Cultuurprijs 1992

In 1992 werd de ijver en de inzet van het klein aantal leden beloond en bekroond met de Cultuurprijs van de gemeente Helden.

Wat heeft Streekmuseum " De Moennik " te bieden?

Hierop willen wij in de vergadering van 28 november aanstaande nader ingaan, waarbij bezichtiging na de pauze de beste manier zal zijn om dit nader toe te lichten.

LIJST van publikaties te koop in De Moennik

- 1 Bos en H.Kassteen: Helden in oude ansichten deel I
- 2 Thiesen en W.Reijnen: Helden in oude ansichten deel II
- 3 H.Thiesen en W.Reijnen: Jaarboek 1994
- 4 H.Levels, A.Muyris, H.Schuwirth, Fr.v.Horne: Van oever tot oever 40-45 (vanaf november 1994).
- 5 Fr.v.d.Steen: De Gouden Leeuw 80 jaar 1912-1992 De historie van een drukkerij en uitgeverij in Helden. Midden Limburg: 't Hëljes Blédje 1918-1993 Het ontstaan en de geschiedenis.
- 6 W.Reijnen: Koninklijke Harmonie Concordia Panningen. 1862-1987
- 7 Fr.v.d.Steen: Het Gilde viert 425 Jaar Koninklijk Schuttersgilde St.Lambertus Helden.
- 8 H.Thiesen: Helden anno 1908. Patronaat St. Joseph.
- 9 L.Kluijtmans: Mystiek van de oude Peel.
- 10 Diverse oude kaarten van de Peel.
- 11 Tranchotkaart Helden.

MUSEA

Streekmuseum Stichting Oudheidkamer Horst

Kunst uit Sevenum is te zien van 25 september tot 13 november. Op uitnodiging van de Oudheidkamer exposeren een aantal amateur-kunstenaars uit Sevenum hun werk.

Van 27 november tot 1 januari is een tentoonstelling gepland over de *Herdenking 50 jaar bevrijding Horst*.

De laatste tentoonstelling in het jaar 1994 wordt een herdenkingstentoonstelling, bij gelegenheid van de 50-jarige herdenking van de bevrijding van de gemeente Horst in november 1944. Met opzet is niet gekozen voor het laten zien van oorlogsbeelden, maar op de ontwikkeling van Horst de afgelopen halve eeuw van besloten gemeenschap tot de huidige voortrekkersrol op het gebied van de agro-industrie, cultuur en recreatie.

Vanaf 1974 bestond het bestuur van de Oudheidkamer uit personen uit Horst en Sevenum. Het ligt dan ook eigenlijk voor de hand dat beide gemeenten bij het tentoonstellingsbeleid aan bod dienen te komen.

Behalve deze wisseltentoonstellingen heeft de Oudheidkamer een vaste collectie, die een beeld geeft van voorwerpen uit de streek, waarbij de "toeren" een bijzondere plaats innemen. Voor de toekomst wordt er naar gestreefd deze streekgebonden collecties nog verder uit te breiden.

Genealogen vinden in de bibliotheek niet alleen de Doop- Trouw- en Begravenisboeken van bijna heel Noord-Limburg, maar ook een verzameling van bijna 10.000 gedachtenisprentjes, netjes alfabetisch gerangschikt in klappers. Uw bezoek aan de Oudheidkamer, die vanaf de oprichting een sterke binding heeft gehad met LGOG Kring Horst, wordt zeer op prijs gesteld.

Openingstijden:

dinsdag van 10-12 uur; woensdag van 14-16 uur;
vrijdag van 19-21 uur en zondag van 15-17 uur.

Groepen op afspraak

Adres: Steenstraat 2, 5961 EV Horst.

Telefoon 04709 - 86540.

Stichting Beheer Kunstschaten Sint-Lambertuskerk Horst

De bewaard gebleven middeleeuwse inventaris van de kerk is geplaatst op de rijksmonumentenlijst en op de lijst van beschermde verzamelingen krachtens de Wet Behoud Cultuurbezit. Op initiatief van het kerkbestuur van de Sint-Lambertusparochie werd in 1984 een speciale stichting in het leven geroepen om de zorg voor het kerkelijk erfgoed te coördineren. Deze "Stichting Beheer Kunstschaten Sint-Lambertuskerk Horst" stelt zich ten doel de kunstschaten op verantwoorde wijze te tonen, te conserveren en waar nodig te restaureren. De presentatie vindt plaats in de kerk en de speciaal daarvoor ingerichte Schatkamer. Conserveren en restaureren wordt verricht door vakbekwame specialisten. Het ministerie van W.V.C., particulieren, het Horster bedrijfsleven, alsook de Schatkamer zorgen voor het geld waardoor restauratie en conservering mogelijk is. Een bezoek aan de Schatkamer draagt bij aan de instandhouding van deze waardevolle Horster kunstschaten.

Openingstijden:

Iedere dinsdagmorgen van 10.30 - 12.30, alleen van juni tot half oktober (tot en met de herfstvakantie).

Tussentijdse afspraken, ook voor groepen, kan men maken met de heer P. Roelofs, Nieuwstraat 126, telefoon 04709 - 84163.

Streekboerderijmuseum "De Locht"

Het museum toont hoe men leefde en werkte op een Noordlimburgse boerderij omstreeks de eeuwwisseling. Het woonhuis is origineel ingericht en geeft uitstekend de sfeer van die tijd weer. In de schuur staan werktuigen opgesteld die een indruk geven van de wijze waarop men vroeger het land bewerkte. In het bakhuis wordt regelmatig op traditionele wijze broodgebakken.

Het museum is voorzien van een lift en de binnenplaats is verhard.

Op 21 april 1993 werd in een nieuw bijgebouw door staatssecretaris Gabor het Nationaal Asperge- en Champignonmuseum geopend. Het Nationaal Asperge- en Champignonmuseum toont de historie van beide

teelten en gaat tevens in op actuele ontwikkelingen. Ook wordt onder andere aandacht besteed aan de veredeling en aan economische en culinaire aspecten.

Afgelopen zomer kon het ruim vier jaar bestaande museum reeds de 75.000ste bezoeker verwelkomen.

Adres: Koppertweg 5, 5962 AL Horst-Melderslo.

Telefoon: 04709-87320 (of: 04709-83366).

Openingstijden: Zondag, dinsdag en donderdag van 14.00 tot 17.00 uur. Groepen op afspraak.

Koperslagersmuseum P. van der Beele

Op 12 juni 1993 ontving Paul van der Beele uit handen van burgemeester G. de Robien van Amiens (Frankrijk) het Diplôme d'Honneur. Het echtpaar Van der Beele nam een uitnodiging aan om deel te nemen aan de internationale expositie "Patrimoine Emploi" te Amiens. Op deze tentoonstelling was een keur van ambachts- en restauratietechnieken samengebracht. De onderscheiding was bij gelegenheid van de viering van het tweede lustrum van Koperslagersmuseum Van der Beele tevens een schitterende blijk van internationale waardering voor een bezield inzet voor het behoud van cultureel erfgoed.

Enorm veel voorwerpen werden vroeger van koper of van een koperlegering gemaakt. Koper is een duurzaam metaal, het gaat lang mee. Koper was dan ook bij voorkeur geschikt voor keukengerei. Ook de huidige fijnproever zweert nog steeds bij koperen vaatwerk, dat om die reden in de haute-cuisine dan ook niet weg te denken is. Maar oude, handgeslagen koperen voorwerpen worden steeds zeldzamer, en het is vaak zonde die nog te gebruiken. In de collectie van het koperslagersmuseum P. van der Beele in Horst worden heel wat bijzondere stukken bewaard.

Adres: Gasthuistraat 46, 5961 GHorst.

Telefoon 04709-85621

Openingstijden:

dinsdag, woensdag en donderdag van 13.00 tot 18.00 uur,

vrijdag van 13.00 tot 21.00 uur,
zaterdag van 13.00 tot 16.00 uur.

In verband met de beperkte ruimte is het raadzaam indien mogelijk uw bezoek tevoren telefonisch aan te kondigen. Rondleidingen voor kleine groepen (maximaal 12 personen) worden uitsluitend na telefonische afspraak verzorgd. Uitleg naar keuze in het Nederlands, Duits of Engels.

Museum Bert Coppus

Beeldend kunstenaar Bert Coppus, LGOG-lid, schildert sedert zijn jeugd jaren. Het portret van zijn grootmoeder, een groot olieverfschilderij op doek, verzekerde in de jaren vijftig zijn toelating tot de Jan van Eyck Academie in Maastricht. De eerste jaren na zijn met lof voltooide opleiding kon hij nog voldoende opdrachten krijgen, daarna vond hij werk als tekenleraar. Sedert zijn vervroegde pensionering als leraar wijdt hij zich weer met hart en ziel aan de schilderkunst. Na het overlijden van zijn ouders heeft hij het naast zijn woning gelegen geboortehuis geheel ingericht als museum, dat thans ruimte biedt aan ruim honderd werken. In het museum laat Bert Coppus een overzicht van gemaakt werk zien, met een nadruk op de onderwerpen die hem nu bezig houden. Hij schildert op doek, paneel en papier, maakt periodiek grafiek en houdt een schildersdagboek bij. In het museum is een vrij uitvoerige documentatie over de kunstenaar aanwezig. Het oeuvre van kunstschilder Bert Coppus, dat thans bijna een halve eeuw bestrijkt, is rijk aan kleuren. Hij wordt sterk geboeid door de natuur in de wisseling der seizoenen, met als telkens terugkerende thema's: bomen en struiken, planten en bloemen, zon en maan, wolken, water en vuur, vogels en vissen, de mens is (symbolisch?) afwezig. De herkenbare werkelijkheid is geen doel bij Bert Coppus. Een kasteelruïne is voor hem een inspiratie voor het picturale spel van vormen en kleuren. De kunstenaar scheidt zijn eigen topografie, hij kan de natuur naar zijn hand zetten.

Openingstijden:

- periodiek
- telefonische afspraak

Adres:
Meterikseweg 71-73
5961 CV Horst
Telefoon 04709-81487

Limburgs Museum te Venlo

Vanaf 1911 verscheen bij uitgeverij Noordhoff in Groningen een serie wandplaten die de grote gevarieerdheid van het Nederlandse landschap tot onderwerp had. Het was een initiatief van de Amsterdamse onderwijzer Jan de Feijter en de geograaf Roelof Schuiling. Hun schoolplaten zijn klassiekers geworden in het onderwijs. Er werden geen gespecialiseerde illustratoren aangetrokken, maar bekende kunstenaars. Naast de didactische waarde telde ook de artistieke kwaliteit. Bekende kunstschilders als Piet van der Hem, L.W.R. Wenckebach, Herman Heijenbrock, Jan Sluijters, Louis Bron en Frans Slager kregen een opdracht. De schoolplaten, waarvan de laatste zo'n veertig jaar geleden op de markt kwam, zijn uitgangspunt voor de reizende tentoonstelling *Veranderend Landschap*. Van 18 september tot en met 13 november is de expositie in het Limburgs Museum in Venlo te zien.

Nostalgie

Er is geen ontkomen aan, de platen wekken nostalgie op. Natuurlijk, maar dat was niet het enige doel dat de samenstellers voor ogen stond. Naast elke plaat is een foto geplaatst, die de huidige situatie weergeeft. Waar mogelijk is het standpunt van de schilder ingenomen. Die combinatie nodigt uit tot een voortdurend vergelijken. Op heel indringende wijze word je je bewust van de grote veranderingen die het landschap heeft ondergaan. Beeld en tekst worden gecompleteerd met kaartmateriaal van de Topografische Dienst. De zogenaamde Bonnebladen tonen wat beeld en tekst niet kunnen vertellen. Uit de eigen collectie van het Limburgs Museum en met bruiklenen wordt een bondig overzicht gegeven van de Limburgse landschapschilderkunst in deze en vorige eeuw.

Activiteiten

Tijdens de Nationale Landschapsweek (van 18 tot en met 25 september) is er in samenwerking met Limburgs Landschap een fietstocht door Venlo en omgeving, waarbij een bezoek aan de tentoonstelling is opgenomen. Voor schoolklassen is er educatief materiaal. Op enkele zondagen organiseert het Limburgs Museum

lezingen en filmvoorstellingen met het landschap als thema.
Openingstijden: dinsdag t/m vrijdag van 10.00-16.30 uur, zaterdag
en zondag van 14.00-17.00 uur.
Adres: Goltziusstraat 21, 5911 AS Venlo. Telefoon 077-596762.

Nieuwe publikaties

Verschenen

* **C.A.H. Claassens, W.J. Moorman en P.A. Nellen, Melderslo destijds. De geschiedenis van Melderslo tot 1971. Publikaties van de Stichting Geschiedenis Melderslo 1. Melderslo 1994. Geïllustreerd. ISBN 90-802062-1-0. Prijs 50,00.**

Op 9 september heeft de Stichting Geschiedenis Melderslo (opgericht in 1972) het boek gepresenteerd over de geschiedenis van Melderslo tot 1971 en daarmee tevens een mijlpaal geplaatst voor haar eigen historie. De stichting beschikt over een eigen archief (afkomstig van diverse verenigingen), foto- en schaduwarchief (kopieën van stukken uit andere archieven), documentatiemateriaal en bibliotheek. Het geheel is ondergebracht in een eigen lokaliteit. De stichting beschikte kortom over een uitstekende uitgangsbasis voor 'de' geschiedenis van Melderslo. Men heeft verder een gelukkige keuze gedaan met de aangezochte freelance-historicus drs Wim Moorman. Hij nam, bijgestaan door een redactiecommissie, de eindredactie op zich en schreef het leeuwedeel van het boek. Toon Nellen schreef het hoofdstuk over het onderwijs, de muziekcorsen en de voetbalclub, terwijl Chrit Claassens bijdragen verzorgde over de coöperatie, de boerenbond en de tuinbouwvereniging. Het boek bestaat uit twee gedeelten: een chronologisch en een thematisch. In het chronologisch gedeelte wordt een overzicht gegeven van de geschiedenis van Melderslo en Eikelenbos door de eeuwen heen, beginnend met vondsten van werktuigen daterend van ver voor het begin van onze jaartelling. Eeuwenlang waren Melderslo en Eikelenbos geïsoleerd liggende gehuchten, bestaande uit niet meer dan enkele tientallen boerderijen. De veelal arme bewoners vonden bijna zonder uitzondering een bestaan in de landbouw. Pas in 1917 kwam met de school een eerste gebouw voor de hele gemeenschap tot stand. In de jaren daarna bevorderden verdere gemeenschappelijke voorzieningen (coöperatie, boerenbond, kerk, boerenleenbank) het saamhorigheidsgevoel en de dorpsontwikkeling. De grootscheepse veranderingen in de landbouw in de twintigste eeuw hadden ook voor Melderslo gevolgen.

Tuinbouw en champignonteelt kwamen na de Tweede Wereldoorlog tot grote bloei. Het chronologisch overzicht van de geschiedenis van Melderslo eindigt in 1971, toen Melderslo vijftig jaar als zelfstandige parochie bestond. In het thematisch gedeelte van het boek komen bepaalde aspecten van de geschiedenis van Melderslo in afzonderlijke hoofdstukken nader aan bod. Uitgebreid wordt aandacht besteed aan de geschiedenis van school, coöperatie, boerenbond, kerk en boerenleenbank. Voorts bevat dit gedeelte een hoofdstuk over de geschiedenis van een aantal boerderijen en hun bewoners. Ook aan het verenigingsleven is een apart hoofdstuk gewijd. Hierin wordt de historie beschreven van alle verenigingen in Melderslo die voor 1971 opgericht werden. Naast een groot aantal foto's bevat het boek een uitgebreid notenapparaat, diverse bijlagen en een register.

Verkrijgbaar in Melderslo bij Streekboerderijmuseum De Locht en schildersbedrijf J.Peeters of bij Stichting Geschiedenis Melderslo door storting van '83 60,00 op bankrekening 1329 90016 of girorekening 1049369 van Rabobank Maashorst onder vermelding van S.G.M.

*** G.M.H. Lenssen, Een historische wandeling door de Schadijkse bossen. Horst 1994. Geïllustreerd. Prijs f 10,00**

Wie wel eens wandelt in de Schadijkse Bossen in Horst, moet dit boekje ter hand nemen. Een houten kruis ter herinnering aan de ter plekke door de Duitsers vermoorde Maastrichtse deurwaarder Derk van Assen lijkt de enige herinnering aan de oorlog in deze bossen. Toch vormden deze dennenbossen in de oorlog een goede schuilplaats voor onderduikers, waarvan sporen bewaard blijven te zijn gebleven. In wat de gewone wandelaar aan kuilen en gaten waarneemt, kan een geschiedenis schuilen, zoals dit boekje tracht aan te tonen. Grad Lenssen heeft een speciaal oog voor zaken waaraan iedereen voorbij loopt. Ditmaal liet hij zich voorlichten door Piet Ambrosius, een echte Schadijker. Het boekje bevat overzichtskaarten en foto's van de tegenwoordige toestand. De huidige eigenaar van deze oude gemeentebossen, Staatsbosbeheer, heeft de uitgave gesteund en is van plan om in 1995 op basis van dit boekje een 'historische wandelroute' te gaan uitzetten.

shp

*** Fietsen door Melderslo destijds.**

Horst /Melderslo 1994. Fietsroute.Prijs f ?

Bij gelegenheid van de jaarlijkse Open Monumentendag en het verschijnen van het boek *Melderslo destijds* verscheen deze fietsroute, voorzien van uitvoerige beschrijvingen en met een lengte van 16,5 km. De tocht voert door Melderslo en omgeving en heeft als begin- en eindpunt het museum De Locht. Het handzame boekje telt 24 pagina's en is schitterend vormgegeven. De tekstpagina's hebben een 'watermerk' in de vorm van een gestileerde fiets. De fietskaartjes staan op de middenpagina's, zodat het opengevouwen op de kaartenstandaard kan worden bevestigd. Het boekje is verkrijgbaar bij museum De Locht.

*** Jaaroverzicht 1993. Heemkundevereniging Sevenum. Prijs f 12,50. Secretariaat: Molenveldweg 27, 5975 AH Sevenum.**

Naast de (zeer lezenswaardige!) jaarverslagen van bestuur- en werkgroepen, de ledenlijst (77 leden), het overzicht van activiteiten en aanwinsten van het archief en een lijst van eigen uitgaven (9 titels) omvat dit 'jaarboek' drie 'heemkundige bijdragen'. Mien Wijnhoven schrijft onder de titel 'O Crux Ave!' over enkele zeer oude houten kruisbeelden, waarvan één is gedateerd: 1848. Birgitte Verstegen heeft een lijst van Sevenums familienamen gemaakt aan de hand van gegevens uit de volkstelling van 1947. Uit de 'top 10' van meest voorkomende familienamen in Nederland, Limburg en Sevenum blijkt dat typische Sevenumse namen - die niet voorkomen op de 'top 10' van Nederland en Limburg - zijn: Van Enkevort, Van de Goor, Huys, Billekens, Verstegen, Kersten, Raedts en Thijssen. Het meest uitvoerige artikel is van Piet van Enkevort : "Van voornaam naar familienaam". Het is een belangrijke bijdrage tot de kennis van de Sevenumse naamkunde.

*** Jos Pouls en Herman Cromptoets, De roep van de Romein. Meijel 1994. Heemkundevereniging Medelo. Geïllustreerd. Prijs f 15,00**

Op 17 juni 1910 vond een inwoner uit Meijel tijdens het turfsteken bij Helenaveen een verguld zilveren Romeinse officiershelm en diverse andere uitrustingsstukken. De helm en de andere vondsten zijn thans te bewonderen in een vitrine in het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden. Het boekje handelt over de helm en de mensen die erbij betrokken waren: de vinder en zijn familie, de ziener Leo Kluijtmans (1906-1988). De turfarbeider die 'het goud van de Peel' vond, was de astmatische turfarbeider Gebbel (Gabrël) Smolenaars (1878-1930). Belangstellenden mochten voor een dubbeltje bij Gebbel de schatten komen bewonderen. Al snel werd de vondst bekend, onder andere door toedoen van A. van Beurden, de Roermondse landmeter die vanwege de uitoefening van zijn beroep tevens zijn geschiedenis hobby kon voeren. Al op 31 augustus 1910 verkocht Smolenaars de helm voor '83 1200,00 aan het Leidse Rijksmuseum van Oudheden. Hij kon er een huis van kopen en medicijnen voor zijn ziekte. In dit boekje staat alles bij elkaar wat over de 'gouden helm' en de ontdekker ervan is te vinden. Interessant zijn ook de passages over Leo Kluijtmans en diens 'Roep van Romein'.

*** P.G.J.M. Mulders-Thijssen, L.C.A. Grubben, Dat waren de oorlogsjaren. Het dorp Maasbree en ervaringen van Maasbreenaren in de jaren 1939-1945. Maasbree 1994. ISBN 90-801896-1-8. Prijs f 65,00.**

Historische Werkgroep de Brede te Maasbree heeft titanenarbeid verricht. "Voor de inhoud van dit boek hebben wij gebruik gemaakt van interviews en gegevens van particulieren alsmede van gegevens verkregen door archief- en literatuuronderzoek", schrijven de auteurs, Nel Mulders en Louis Grubben, bestuursleden van de Brede, in hun 'Verantwoording'. Alles werd nagespit en dat leverde een boek van 420 dichtgedrukte pagina's in A4-formaat op, met veel illustraties. Een zeer gedetailleerde inhoudsopgave kan het helaas ontbrekende register niet vervangen. Het boek is van bovenlokaal belang vanwege de brede informatie over het 'dagelijkse leven' in Noord-Limburg tijdens de Tweede Wereldoorlog.

*** R. Hackeng (e.a.), Inventaris van de archieven van de Gemeente Maasbree 1545-1939 (1958). 2 delen. Maastricht 1993. Provinciale Inspectie der Archieven in Limburg. Prijs f 50,00.**

Voor het onderzoek naar de geschiedenis van Maasbree is het jaar 1994 een belangrijk jaar. Naast de diegravende studie over de oorlog geschreven en uitgeven door de Historische Werkgroep de Brede, verscheen de inventaris van de archieven van de gemeente Maasbree, van de hand van R. Hackeng, met medewerking van W.Knipschild-Schouten en H. Severens. De titelpagina vermeldt het jaar 1993, terwijl de inventaris eerst op 6 september 1994 werd gepresenteerd. De inventaris bestaat uit twee delen. Deel I bevat, naast de eigenlijke inventaris een uitvoerige inleiding over de bestuurlijke geschiedenis van Maasbree, lijsten van burgemeesters, wethouders, secretarissen, ontvangers, kaarten en afbeeldingen en een literatuurlijst. Deel II bestaat uit een index op de ingekomen stukken 1801-1939, gerangschikt op afzenders en op trefwoorden, en een index op namen en trefwoorden van beide delen. Verkrijgbaar op het gemeentehuis van Maasbree, vragen naar de heer H. Severens.

*** A.P.M. Cammaert, Het verborgen front. Een geschiedenis van de georganiseerde illegaliteit in de provincie Limburg tijdens de Tweede Wereldoorlog. 2 delen. Leeuwarden/Mechelen 1994. ISBN 90-74252-19-2. Prijs f 95,00.**

Waarschijnlijk was koningin Wilhelmina beter op de hoogte van het verzet in Limburg dan J.A. Burger, de man van wie de zin: "Van verzet in het Zuiden, majesteit, is mij niets bekend" afkomstig zou zijn. Haar belangstelling voor Limburg werd dagelijks levendig gehouden door haar bediende Handrie Beelen uit Hegelsom! Dat L. de Jong in zijn *Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog* die woorden van Burger niet ontzenuwde, was veel erger. In een groot aantal studies is intussen het tegendeel aangetoond. Men werkte in Limburg meer in het verborgene, wat ook veel veiliger was. Het boek van Cammaert geeft het historisch overzicht waarop Limburg lang heeft gewacht. Veel - intussen bejaarde - mensen die de oorlogsjaren bewust hebben meegemaakt en daarover iets te vertellen hadden, komen in dit boek aan het woord. Voor de 'oral history' is, nu het nog kan, derhalve een ruime

plaats ingeruimd. Soms lijkt de auteur te verdrinken in de hoeveelheid te verwerken materiaal! Natuurlijk is er intens archiefonderzoek verricht. Bovendien is het boek een compilatie van de vele publikaties en scripties over de oorlog. Ook veel mensen uit onze regio hebben aan dit boek meegewerkt. Iedereen die belangstelling heeft voor die zwarte periode uit onze geschiedenis die aan andere kant ook mensen dichterbij elkaar bracht, moet kennis nemen van dit standaardwerk van Cammaert.

*** J.C.G.M. Jansen, Architectuur en stedenbouw in Limburg 1850-1940. Monumenten Inventarisatie Project, Limburg. Zwolle/Zeist 1994. ISBN 90-6630-422-7. f 30,00.**

Het MIP, Monumenten Inventarisatie Project, is opgezet om in betrekkelijk korte tijd een algehele inventarisatie te verkrijgen van stedenbouw en bouwkunst in Nederland uit de periode van het midden van de 19de eeuw tot aan de Tweede Wereldoorlog. In alle provincies zijn die inventarisaties uitgevoerd en per gemeente vastgelegd in rapporten waarin beschrijvingen van elk in de lijst opgenomen pand te vinden zijn (belangstellenden kunnen die rapporten in het eigen gemeentehuis inzien). In Limburg hebben zeven jonge academici in tijdelijk dienstverband het MIP uitgevoerd. Ze hebben ruim 12.000 objecten beschreven. Uitgeverij Waanders heeft op basis van deze rapporten per provincie een MIP-deel uitgegeven. Het is een beetje merkwaardig dat het deel Limburg als auteur de naam van Prof. Dr. J.C.G.M. Janssen draagt en niet die van de '7 jonge academici'. De belangstelling van de Maastrichtse auteur bleef voor wat onze regio betreft, beperkt tot Griendtsveen. Merkwaardig daarbij is dat niet de publicaties van Jos Pouls over Griendtsveen en wel die van Thijs Pubben over Horst in de literatuurlijst staan!

*** Gerard Achten, Plattelandsleven op de Noordlimburgse zandgrond rond 1900. Melderslo 1993. Geïllustreerd. Prijs f 25,00**

Een bespreking van dit mooi uitgegeven boek verscheen in INFO LGOG NR 9. Iedereen die belangstelling heeft voor het thans bijna geheel verdwenen Noordlimburgse plattelandsleven van vroeger, zal dit boek willen zien en lezen. De recensent heeft op het documentaire aspect van het boek gewezen, maar heeft daarnaast enkele kanttekeningen geplaatst

bij de hier naar zijn geheel persoonlijke mening al te vergaande populariserende geschiedschrijving, een gevaar zowel voor beroeps- als amateurhistorici. De heer Achten wijst in een reactie op genoemde recensie erop dat bij de beoordeling volgens hem onderscheid moet worden gemaakt tussen academische en heemkundige geschiedbeoefening, waarmee hij niet wil zeggen dat "de activiteiten van heemkunde-beoefenaren maar wat aanfröbelen is." Hij vindt dat de opzet van zijn boek is "een prentenboek, aangevuld met eenvoudige en beknopte tekst. Een eerste kennismaking. Voor mijn part: Noord-Limburg voor beginners. Geen moeilijke woorden: een brugklasser moet er genoeg aan hebben om een werkstuk te kunnen maken." De redactie vindt dat men altijd een zo controleerbaar mogelijke presentatie van de historische werkelijkheid dient na te streven. Daarin verschillen auteur en redactie gelukkig niet van mening.

Aangekondigd

*** Loe Derix, Oud Horst in het nieuws. Delen 5 en 6. (Met illustraties en registers) Horst 1994. Prijs '83 44,50 (intekenprijs tot 6-11-94: f 39,50).**

Op 4 november worden de delen 5 en 6 van de boekenreeks "Oud Horst in het nieuws" gepresenteerd. Zij zullen een zeer gedetailleerd beeld bieden van de jaren 1938 tot 1946 en daarmee ongetwijfeld extra glans geven aan de viering van "Vijftig jaar bevrijding Horst". In afwijking van de meeste andere boeken over deze periode, handelen zij niet uitsluitend over gebeurtenissen, die rechtstreeks te maken hebben met het oorlogsgebeuren. Ook gouden bruiloften, ernstige verkeersongevallen, verenigingsnieuws, advertenties etc. zijn opgenomen. Oud Horst besteedt niet alleen aandacht aan Horst-Dorp, maar ook aan de overige delen van onze gemeente. Beide delen hebben samen een omvang van ongeveer 600 pagina's en bevatten ze circa 600 foto's, waarvan het merendeel niet eerder werd gepubliceerd. Evenals in voorgaande afleveringen van Oud Horst zijn ook in de nieuwe delen nieuwsberichten in chronologische volgorde geplaatst, voorzien van veel achtergrondinformatie. De Duitse censuur en ook de papierschaarste maakten de nieuwsvoorziening in de oorlog echter nogal onvolledig. Vandaar dat voor de delen 5 en 6 van Oud Horst getracht is de hiaten op te vullen door nog meer dan gebruikelijk

andere bronnen (archieven, dagboeken, getuigenverklaringen etc.) te raadplegen. De prijs per deel bedraagt f 39,50 (tot 6 november). Men kan de boeken op 5 november tegen contante betaling afhalen in CC "'t Gastho'eas". Is men op die dag verhinderd, dan kan men eerder het bedrag overmaken op bankrekening 12.36.23.529 t.n.v. Oud Horst en later de boeken afhalen bij boekhandel Willems.

Voor toezending per post dient daarnaast f 9,50 voor verzendkosten (voor beide boeken samen) te worden overgemaakt. Na 6 november zijn de boeken te koop in de boekhandel en op diverse andere adressen tegen de normale prijs van f 44,50.

Uiteraard blijven interessante foto's, films en volksliedjes steeds welkom. Van origineel materiaal wordt een kopie gemaakt, zodat het slechts enkele dagen dient te worden afgestaan. Nieuwe aanwinsten zullen worden gebruikt bij het samenstellen van deel 7 (1946-1950) van Oud Horst in het nieuws. Materiaal dat betrekking heeft op de periode vóór 1938, wordt opgenomen in een bijlage bij deel 7. Voor reacties wende men zich tot: Loe Derix, Elsbeemden 25, 5961 JZ Horst; telefoon 04709-83961.

*** Theo van de Voort, Scheldnamen in de regio Meerlo-Wanssum. Meerlo 1994. Prijs f 15,00.**

Bij gelegenheid van de herdenking op 24 september a.s. van het 25-jarig bestaan van de Gemeente Meerlo-Wanssum wordt postuum een manuscript van oud-Tienraynaar Theo van de Voort uitgegeven. Tot aan zijn dood in 1989 heeft hij zich intensief bezig gehouden met het dialect en de volkskunde van de gemeente Meerlo-Wanssum. In 1973 verscheen *Het dialect van de gemeente Meerlo-Wanssum*, in 1975 *Grötmoeders tied ien word, ien bield en muziek ien de regio Meerlo-Wanssum*, in 1978 *Van de wieg tot het graf. Volksgebruiken rond de hoofdmomenten van het leven in de regio Meerlo-Wanssum* en in 1985 *Volkskundig ABC van de gemeente Meerlo-Wanssum*. Arnold Jacobs, gemeenteambtenaar en bestuurslid van de Stichting Kruisen en Kapellen, heeft het handschrift van Van de Voort gereed gemaakt voor publikatie. Men kan het boekje afhalen op het gemeentehuis bij de heer A. Jacobs of bestellen door betaling van f 17,50 op bankrekening 1504 10458 ten name van Stichting Kruisen en Kapellen.

*** Herdenking 50 jaar bevrijding Noord-Limburg**

Bij gelegenheid van de herdenking van een halve eeuw bevrijding verschijnen veel publikaties. De redactie ontving aankondigingen van publikaties die dit najaar zullen verschijnen in Grubbenvorst van de Stichting Historische Kring Grubbenvorst-Lottum, in Sevenum van de Heemkundevereniging Sevenum (Spinninghe 2), in Broekhuizen van de Historische Kring Broekhuizen en in Helden (H.Levels, A.Muyris, H.Schuwirth, Fr.v.Horne: Van oever tot oever 40-45 (vanaf november 1994). Herdenkingstentoonstellingen zijn te zien in de Oudheidkamer te Horst en in De Moennik te Helden.

Comité Herdenking Bevrijding November 1944

Na de overrompelend snelle bevrijding van België op 17 september 1944 de operatie Market Garden. Heel Nederland verkeerde even in een roes. De bevrijding was vlakbij. Na een week bleek het plan echter te overmoedig te zijn geweest. De Duitse troepen, die in wanorde waren gevlucht, werden door geordende troepen opgevangen en gehergroepeerd. Tussen Peel en Maas bouwden de Duitse troepen een sterke verdedigingslinie, waar het Amerikaanse en het Engelse leger zich, mede door het slechte weer, op vast liep. Terwijl de westzijde van de Peel al in de laatste week van september werd bevrijd, moest de oostzijde nog ongeveer twee maanden wachten. Op 19 oktober 1944 werd Griendtsveen ingenomen door de 7e Amerikaanse Divisie. Zij troffen een verlaten dorp aan. Op 27 oktober werden de Amerikanen afgelost door de 11e Britse Pantserdivisie. Op 22 november rukte het 1e Bataljon van het Herefordshire Regiment en het 4e Bataljon van de King's Shropshire Light Infantry door de Peel op naar America. Daags daarna trokken zij verder naar Meterik, Schadijk en Horst. Op dezelfde dag trok vanuit Sevenum de 227e Highland Infanteriebrigade, samen met het 3e Bataljon van de Scots Guards en het 15e Verkenningsregiment, door Hegelsom naar Horst. De Duitse troepen hadden zich inmiddels teruggetrokken op het sterke bruggehoofd bij Blerick. Bij Broekhuizen bleef ook een klein bruggehoofd liggen. Op 25 november trokken de Schotse troepen via Melderslo naar Tienray en Swolgen. De bevrijding van de gemeente Horst was hiermee een feit.

De Stichting Horst Promotie nam in 1993 het initiatief voor de 50-jarige herdenking van de bevrijding. Hiervoor werd een Comité samengesteld dat alle activiteiten en festiviteiten coördineert. Dit Comité stelde het hier volgende programma samen.

PROGRAMMA HERDENKING 50 JAAR BEVRIJDING HORST

Zaterdag 26 november 1994

Optreden van de zeven muziekgezelschappen van de gemeente Horst op het Wilhelminaplein. Zij zullen daar onder meer een door de heer Ger de Mulder speciaal voor deze gelegenheid gecomponeerde "bevrijdingsmars" ten gehore brengen. De groep Santa Fé zal met een aantal oude legervoertuigen vanaf de Mèrthal naar het Wilhelminaplein trekken. Als passagiers zullen Schotse en Engelse oud-militairen in de voertuigen meerijden. Het defilé wordt vooraf gegaan door Schutterij Wilhelmina en besloten met een Piperband. Bij de officiële genodigden zal ook de Britse ambassadeur in Nederland, Luitenant-Kolonel Young, aanwezig zijn. Na het feest op het Wilhelminaplein volgt een ontvangst voor de officiële gasten in het Gasthous in Horst. De dag wordt besloten met een groot "bevrijdingsfeest" in de Mèrthal in Horst. De Blue Notes zullen onder leiding van de heer Ger de Mulder muziek uit de vijftiger jaren ten gehore brengen en Dorothé Cox zal bekende succesnummers van Vera Lynn zingen.

Zondag 27 november

In een Herdenkingsdienst in de Sint Lambertuskerk, aanvang 10.30 uur, worden de 102 doden herdacht die vielen ten gevolge van oorlogshandelingen in de gemeente Horst. Hun namen worden voorgelezen door vertegenwoordigers uit de Horster kerkdorpen. 's Middags om twee uur wordt in de Oudheidkamer een tentoonstelling geopend met de titel: "Horst 1944 - 1994". De Oudheidkamer wil laten zien wat de ongeveer 6000 Horstenaren in de afgelopen vijftig jaar tot stand hebben gebracht. Het vele fotowerk bij deze tentoonstelling wordt verzorgd door de fotoclub "Onstofix".

In het gemeentehuis loopt een expositie die is ingericht door de provincie Limburg. Deze laat de bevrijding van de gehele provincie zien. Het Koperslagersmuseum richt bij deze tentoonstelling een vitrine in met koperwerk dat van oorlogstuig werd gemaakt.

Het Streekboerderijmuseum De Locht schenkt aandacht aan de voedselvoorziening in oorlogstijd en de vele vervangende producten die werden uitgevonden.

Voorafgaande aan de herdenking zullen voorlichtingslessen worden gegeven op de basisscholen en de scholen voor voortgezet onderwijs in Horst. Hierbij zal sterk de nadruk worden gelegd op de bewustwording van vrede en vrijheid en de gevaren van nationalisme en fascisme. In het Gasthoës in Horst worden een aantal thema-avonden georganiseerd voor de inwoners uit Horst die in het teken van de bevrijding zullen staan.

*** Tot slot**

Wist U dat het LGOG-gezinslidmaatschap slechts zeven gulden vijftig kost? Het gezinslid is verder gewoon lid, maar de post ontvangt men slechts eenmaal per adres?

Een briefkaartje aan: LGOG, Postbus 83, 6200 AB Maastricht is voldoende om iemand op te geven als gewoon lid of als gezinslid.

Kopij voor de volgende aflevering van
INFO LGOG Kring Horst (nummer 11, 13 maart 1995)
kunt u inzenden tot 10 februari 1995.
Venloseweg 48, 5961 JD Horst. Telefoon 04709-81431.